کەسی نەشیاو لە شوێنی شیاودا.. ڕەزا شوان

لەوتەی دەوڵەتێک بە ناوی عێراق لە (١٩٢١) دا، لە لایەن بەریتانیاوە دروستکرا و باشوری کوردستانیش بە زۆر خرایە سەر ئەم عێراقە. تا ئەمڕۆش لەسەر بنەمای (کەسی نەشیاو لە شوێنی شیاودا) عێراق بەڕێوەدەبرێت. ئەگەر کەسی شیاویش لە شوێنی شیاودا هەبووبن یا هەبن زۆر دەگمەنن. هیچ سوودێکیشیان بە کورد و کوردستان نەبووە لە کورد کوشتن و کوردستان کاولکردن زیاتر. نەبوونی پرەنسیپی " کەسی شیاو لە شوێنی شیاودا" لە حوکمڕانی دەوڵەتی عێراقدا، شوێنەوارێکی کاولکەر و ماڵوێرانی و ترسناکی دروستکردووە. سامانێکی زۆری عێراق بە فیڕۆچوون. باجی ئەم هەڵانە و سیاسەتە چەوتانەش، بە تایبەتی گەلی کورد داویەتی و دەیدات و بۆتە قوربانی. بۆ نموونە لە ڕژێمی بەعسی ڕەگەزپەرست و شۆڤێنی عەرەبدا، چەقۆوەشێن و سەرسەرییەکی وەکوو (سەدام حوسەین) بوو سەرکۆماری عێراق، بێڕەوشت و ناڕەسەن و چاوشۆڕەکی وەکوو عەریف (عەلی کیمیاوی) کرایە وەزیری بەرگری. چیان بەسەر گەلی کوردمان بە تایبەتی و گەلی عێراق بە گشتی هێنا؟ ئەمڕۆش بە گەندەڵیی (کەسی نەشیاو لە شوێنی شیاو) دەگەڕێتەوە. چونکە ئەمانە و زۆربەی وەزیرەکانیان و کاربەدەستە باڵاکانیان، هیچ خەسڵەت و مەرج و پێویستییەکی سەرکردەیی و و بەڕێوەبردنی، ئەو پۆست و شوێنە هەستیارانەیان تێدا نەبوو. وەنەبی دەسەڵاتدارانی ئێستای عێراق لە دارودەستەکەی سەدام باشتربن. هەڵگەری هەمان ڤایرۆسی ڕەگەزپەرستی و دژەکوردن. کۆمەڵێک میلیشیای چەکداری لە یاسا دەرچوو و بەکرێگیراو، دەستیان بەسەر دەسەڵاتی عێراقدا گرتووە.

گەندەڵیی بۆتە شێرپەنجەیەکی کوشندەی ئەم سەردەمە، بەتایبەتیش لەو وڵاتانەی کە لەلایەن چەند کەسێکەوە، یا پارتییەکەوە دەسەڵات و پۆست و پایە گرنگ و باڵا و هەستیارەکانیان، لە بنەماڵە و کەسوکاری خۆیان و خزمانیان قورخکردوون. دەستیان بەسەر

ئابووری و دارایی و کۆمپانییەکان و سەرچاوەی داهاتدا گرتوون، فەرمانگە و دەزگاکانی حکومەت لەژێر رکێف و کۆنترۆڵی خۆیاندایە. هێزی چەکداری داپڵۆسین و سەرکوتکردن و دەمکوتکردنیان هەیە. لە زمانی هێز زیاتر هیچ زمانێکیتر نازانن.

قورخکردن و دەساودەسکردنی دەسەڵات لە بنەماڵەدا و بوونی (کەسی نەشیاو لە شوێنی شیاودا) لە باشووری کوردستاندا، گەورەترین هۆکاری شکستی دەسەڵات و دواکەوتن و تەشەنەکردنی گەندەڵی و وێرانکردنی ژێرخانی ئابووری و ستەم و چەوسانەوە و نایەکسانی و نادادپەروەریی کۆمەڵایەتی و ئیفلیجکردنی پێشکەوتن و گەنەشەکردنی ئابووری و پێشێلکردنی یاسا و رێسا و دەستوور و بێکاری و کوێرەوەری و هەژاری و برسێتی و دزیکردن و بەرتیل وەرگرتن و پاشاگەردانی و بەفیڕۆدانی سامانی گەل و کاڵبوونەوەی سۆز و خۆشەویستی و هاوبەستبوون بە کورد و کوردستان و بەفیڕۆدانی خوێنی هەزاران شەهیدی گەلەکان و بێ هیوایی و بێزاری و رەشبینی و کۆچکردن و نەبوونی خزمەتگوزاری، دەزانرێت. هۆی هەموو ئەم نەهامەتیانەی گەلەکەمان بە نابەڵەدی و نەشیاوی و خۆسەپێنی دەسەڵاتی ئەمڕۆی هەرێمی کوردستان دەگەڕێتەوە. تا دێت قەوارەی هەرێم بچووکتر دەبێت.

پێشتر دەوترا (کەسی شیاو لە شوێنی شیاودا) ئەم قسە نەستەقە، جوانترین رستەیە لە مێژووی مرۆڤدا، ئەم قسەیەش پڕ بە پێستی ئەم پەندە کوردییە رەسەنەمانە، کە دەڵێت (نان بە نانەوا و گۆشت بە قەساب). بەڵام لە ئەمڕۆدا بە پێچەوانەوەیە، کەسی نەشیاو لە شوێنی کەسی شیاو دایە. نان لەلای قەساب و گۆشت لە لای نانەوایە.

زانای بەڕێوەبردن (جۆن ماکسوێل) دەڵێت:" گەر کەسێک لە شوێنیکدا دابنرێت کە لە کارەکەیدا نابەڵەد بێت، کارەکەی ئەنجامێکی باشی نابێت".

گەر گەل و نیشتمانێک، نەزان و هیچ لەبار و هەگبە بەتاڵی رۆشنبیری و سیاسی و ئیداری بەڕێوەی بەرێت، دەبێت پێشبینی چی لە داهاتووی ئەو گەل و نیشتمانە بکەین؟؟

(سوکرات) دەڵێت: "دەسەڵات پیاوان گەندەڵ ناکات..

بەڵکوو گەر هاتوو گەمژەکان بخرێنە دەسەڵاتەوە، ئەوان دەسەڵات گەندەڵ دەکەن”.

گرنگترین ئەو مەرج و خەسڵەتە سەرەکییانەی پێویستە لە سەرکردەی لێهاتوو و شیاو و دڵسۆزدا هەبن (پسپۆری، رۆشنبیریی گشتی، توانای سەرکردەیی، رەوشت، خۆنەسەپێن، بەرژەوەندی نەویستی تایبەتی) بەڵام بەداخەوە سەرکردەکانی کورد، هیچ لەو مەرجانەیان تێدا نییە. چونکە لەسەر بنەمای بنەماڵەیی و عەشرەتی و حیزبی و دەڵاڵچێیی و خزمێنە و تەشی رستن و پێڕاودانان و مەسینە بە هەڵگرتن، پۆست و دەسەڵاتیان وەرگرتووە. زۆربەشیان پایە بە پایەی ئیداری و سیاسیدا سەرنەکەوتوون.

دانانی کەسی نەشیاو لە شوێنی شیاودا، کارەسات و تاوانە دەرهەق بە گەل و نیشتمان. نهێنی سەرکەوتن و پێشکەوتن و بەختەوەریی گەلان و وڵاتان، دەگەڕێتەوە، بە بوونی سەرکردە و بەرپرسانی دڵسۆز و خۆبەختکەر و پسپوری شیاو لە شوێنی شیاودا.

بەداخەوە نە کاربەدەستانی باڵای دەسەڵات، نە سەرکردەکانی حیزبە دەسەڵاتدارەکان، هەرگیز ئامادەنین دەست لە پۆست و لە کورسییەکانیان هەڵبگرن. ئەوان وەکوو قیر و زفت بە کورسی و پۆستەکانیانەوە نووساون و بە هیچ کلۆجێک بەریان نادەن.

بەگومان شوانی دڵسۆز و وریا و بەئاگا، مەڕەکانی بە جوانی دەلەوەڕێنێ و لە گورگ و لە دەعبا دەیانپارێزێت. بەڵام گەر هاتوو شوانەکان خۆیان گورگبن، ئەوسا چارەنووسی مەڕەکان چیدەبێت ؟؟ چونکە شوانی ناپاک زۆر لە گورگ خراپتر و دڕندەترە.

کورد وتەنی (تا رەجەب سەرپاڵەمان بێت.. حاڵمان لەمە باشتر نابێت) بارودۆخی کورد و کوردستان تابێت خراپتر دەبێت باشتر نابێت. چونکە سەرکردەکانی کورد کاڵفامی سیاسی و بەڕێوەبردنن، هیچ ماستەرپلانێکی ستراتیژیی نەتەوەیی کوردییان نییە. لە هەموو گەمە سیاسییەکان و دیپلۆماتییەکاندا دۆڕاون. نابەڵەدن و توانای پێشبینی و خوێندنەوەی ورد و گریمانەیان بۆ داهاتوو نییە. ناتوانن بە وردی ناخی بەرانبەرەکانیان و نەیاران بخوێننەوە. بۆیە هەمیشە خەڵەتاو و دۆڕاون و شکستیان هێناون. بەڵام بێباک بوونە و بێباکن،

وەک ئەوەی نەبێ بایان دیبێت و نە باران. زۆر بەداخەوە رێژەك لە رۆژان بەخویاندا نەچوونەتەوە، پەند و وانەیان لە هەڵە و دۆڕاندن و شكستییەكانیان وەرنەگرتوون. تادێت خراپتر تێدەكەون. بێئاگان لەو پیلان و تەڵانای داگیرکەرانی کوردستان بە گەلەکۆمەیی بۆ سڕینەوەی ناسنامەی کورد دایانڕشتوون. هەمان سیاسەتی (پەرتکە و زاڵبە) لەگەڵ کوردا بەکاردەهێنن.

جارێکیان سەدام حوسێنی گۆڕبەگۆڕ، لە دیوەخانەی سەرۆکەکانی عەشیرەتەکانی شاری رەمادی، لە رۆژئاوای عەراق دانیشتبوو. سەرۆکەکانی عەشیرەتە عەرەبەکان داوایان لە سەدام کرد چەکیان بداتێ، ئەمانیش وەکوو سەرۆک عەشیرەت و خێڵە کوردەکان، فەوجی خەفیفە (جاشایەتی) دەکەنەوە. سەدام پێیووتن: ئەوەی بە کورد دەکرێت بە ئێوە ناکرێت. سەرۆکەکانی عەشیرەتە عەرەبەکان گرژبوون و وتیان: چۆن پێمان ناکرێت؟! سەدام بە یەکێک لە پاسەوانەکانی وت: کڵاشینکۆفەکەت بدە بە دەستی ئەو سەرۆک عەشیرەتە عەرەبەوە. ئەویش چەکەکەی داپێی. سەدام پێیووت: فەرموو ئەوە چەکە و براکەتی پێ بکوژە. سەرۆک عەشیرەتەکە وتی: من چۆن دەستم لە براکەی خۆم دەچێت و بیکوژم؟! ئەمە بە من ناکرێت. سەدام حوسێن وتی: بەڵام ئەمە بە کورد دەکرێت و ئامادەیە براکەی خۆی بکوژێت.

زۆرم پێ سەیرە کە لە تەلەفزیۆنەکاندا قسە دەکەن و خۆیان هەڵدەکێشن و باسی چاکسازی دەکەن و منەت بەسەر خەڵکیدا دەکەن. کام چاکسازیتان کردووە؟ بۆ وادەزانن خەڵکی هێندە گێلن هیچ نازانن و هیچ نابینن؟ چاکسازی بە موزایدەکردن و بە قسە ناکرێت بە کردار ئەنجام دەدرێت.

لە هەموو ئەمانەش خراپتر و قێزەوەنتر، ناڕێک و خۆخۆرن، هەمیشە شەڕەکانیان لەسەر قورخکردنی دەسەڵات و ئاغایەتی و کورسی و پۆست و پارە و جانتاپڕکردن و بەرژەوەندیی کەسی و حیزبیتانە، نەک لەسەر بەرژەوەندیی نەتەوەییمان. هەموو شتەکانیشیتان کردوون بە دوو بەشەوە، دوو ئیدارەیی، دوو هێزی پێشمەرگە، دوو ئاسایش، دوو… دوو… گەر وا بڕوات، بە دووری نازانین، کە لە چوونە ژوورەوە بۆ ناو شارەکانی هەولێر و بۆ سلێمانی، لە بازگەکاندا بەبێ پاسپۆرت و ڤیزە، رێ بە هیچ کوردێکی دانیشتووی شارەکانی ژێر دەسەڵاتی یەکتری نەدەن،

تەنانەت گەر بۆ سەردانیش بێت.

سەد کۆبوونەوە و دانشتنیان پێکەوە کرد. بەڵام هەموویان بە (هیچ) کۆتاییان هات. چونکە دڵسۆز و راستگۆنین، نێوان ناختان و زمانتانن، پردێکە لە درۆ و رق و بێ متمانەیی و ب□بڕوایی و …هتد. هەر لایەکتان بوونە بە نۆکەری، دەوڵەتێکی داگیرکەری کوردستان. بە کورتی ئێوە (لەسەر ئەوە رێکەوتوون.. کە رێکنەکەون).

کەی جارێک لە جاران بە دڵپاکی و نیەتباشی و دڵسۆزییەوە پێکەوە دانیشتن؟؟ کەی جارێک لە جاران بەرژەوەندیی باڵای گەلەکەمانتان خستە سەرووی بەرژەوەندیی کەسی و حیزبایەتیتانەوە؟ کەی.. کەی. باجی ئەم هەموو کارەسات و نەهامەتییانەش، گەلە داماوەکەمان داوێتی و دەیدات. ئەوانە راستییەکانن، ئەگەرچی وتنی راستی تاڵە.